

Зміст

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ

«ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ». 6 КЛАС (70 ГОДИН) 3

Уроки 1–2.	Вступ. Коли і як розпочалася історія людства	17
Урок 3.	Практична робота «Лічба часу в історії Стародавнього світу»	19
Урок 4.	Урок узагальнення за темою «Коли і як розпочалася історія людства»	21

РОЗДІЛ І. ПЕРВІСНІ СПІЛЬНОТИ. АРХЕОЛОГІЧНІ КУЛЬТУРИ

Урок 5.	Археологія.	23
Уроки 6–7.	Життя людей за первісних часів	25
Уроки 8–9.	Первісні люди на території України	29
Урок 10.	Практична робота «Життя первісних людей»	33
Урок 11.	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання за розділом І «Первісні спільноти. Археологічні культури»	35

РОЗДІЛ ІІ. СТАРОДАВНІ ЦИВІЛІЗАЦІЇ АЗІЇ ТА АФРИКИ

Уроки 12–13.	Повсякденне життя давніх єгиптян	37
Урок 14.	Суспільство і влада в Давньому Єгипті	41
Уроки 15–16.	Міфологія, писемність, мистецтво, будівництво пірамід у Давньому Єгипті	43
Урок 17.	Практична робота «Життя у Давньому Єгипті»	47
Уроки 18–19.	Цивілізації Дворіччя	49
Уроки 20–21.	Суспільство і влада цивілізації Дворіччя	51
Урок 22.	Міфологія, писемність і мистецтва Шумеру та Вавилону	53
Урок 23.	Практична робота «Правове становище населення в давніх державах Північної Африки, Передньої та Центральної Азії»	55
Уроки 24–25.	Фінікія	57
Урок 26.	Ізраїльсько-Юдейське царство	59
Урок 27.	Біблія як історичне джерело	63
Урок 28.	Практична робота «Умови розвитку й характерні ознаки суспільств і держав стародавніх цивілізацій Азії та Африки»	65
Урок 29.	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання за розділом ІІ «Стародавні цивілізації Азії та Африки»	67

РОЗДІЛ ІІІ. АНТИЧНА ЦИВІЛІЗАЦІЯ

Урок 30.	Вступ до античної цивілізації. Природа і географія Балканського півострова	69
Урок 31.	Мінойська та Ахейська цивілізації	71
Уроки 32–33.	Давньогрецьке суспільство. Афіни і Спарта	73
Урок 34.	Практична робота «Суспільний устрій Афін і Спарти»	77
Урок 35.	Греко-перські війни	79
Уроки 36–37.	Афінська демократія	83
Урок 38.	Повсякденне життя в Давній Греції	85
Урок 39.	Міфологія Давньої Греції	87
Урок 40.	Практична робота «Мандрівка стародавніми Афінами»	89

<i>Урок 41.</i>	Александр Македонський	91
<i>Урок 42.</i>	Елліністичні держави	93
<i>Урок 43.</i>	Велика грецька колонізація	95
<i>Урок 44.</i>	Практична робота «Античні поліси Північного Причорномор'я»	97
<i>Уроки 45–46.</i>	Кіммерійці, скіфи, сармати, готи, гуни	99
<i>Урок 47.</i>	Вступ до історії Давнього Риму	103
<i>Уроки 48–49.</i>	Римська республіка	105
<i>Уроки 50–51.</i>	Завоювання Риму	109
<i>Урок 52.</i>	Диктатура Цезаря	113
<i>Уроки 53–54.</i>	Римська імперія. Октавіан Август	115
<i>Урок 55.</i>	Міфологія і мистецтво Давнього Риму	117
<i>Урок 56.</i>	Практична робота «Римське право»	119
<i>Урок 57.</i>	Криза Римської імперії. Християнство	121
<i>Уроки 58–59.</i>	Падіння Західної Римської імперії	123
<i>Урок 60.</i>	Хто такі і звідки прийшли слов'яни	125
<i>Уроки 61–62.</i>	Слов'янські племена на теренах України	127
<i>Урок 63.</i>	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання за розділом III «Антична цивілізація»	131

РОЗДІЛ IV. ВИТОКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ІНШИХ СУЧАСНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

<i>Урок 64.</i>	Від стародавніх до сучасних цивілізацій	133
<i>Уроки 65–66.</i>	Європейська цивілізація	135
<i>Уроки 67–68.</i>	Китайська, індійська, ісламська та інші цивілізації	137
<i>Урок 69.</i>	Практична робота «Порівняльний аналіз цивілізацій Греції та Риму, Індії та Китаю»	139
<i>Урок 70.</i>	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання за розділом IV «Витоки європейських та інших сучасних цивілізацій»	141
	Література	143

Календарне планування інтегрованого курсу «ВЕСЕВІТНЯ ІСТОРІЯ. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ». 6 клас (70 годин)

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
1–2	Вступ до інтегрованого курсу «Весвітня історія. Історія України»	Предмет і завдання історії. Теорії походження людини. Періодизації історії людства (антропологічна, археологічна, історична). Як працювати з підручником інтегрованого курсу історії (Весвітня історія. Історія України) для учнів 6 класу	<p>Вступ. Коли і як розпочалася історія людства</p> <p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • час появи людини на теренах України; • послідовність періодів історії людства, якими послуговуються богослови, антропологи, археологи й історики. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • предмет і завдання історії; • сутність наукових і релігійних теорій походження людини; • періодизацію як спосіб упорядкування історії; • давню історію України як складову світової історії; • критерії, які історики й археологи використовують для періодизації історії України та світової історії; • поняття «ера (історична доба)», «кам'яний вік», «бронзовий вік», «залізний вік», «первісні часи», «античність», «антропология», «археологія». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • вправно користуватися підручником для виконання завдань у класі й удома 	
3	Практична робота	Лічба часу в історії Стародавнього світу	<p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • співвідносити дату події з історичним періодом (за допомогою шкали часу); • розв'язувати історичну задачу на обчислення часу. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • встановити особливості літочислення до нашої ери (за допомогою шкали часу); • побудувати та зіставити археологічну й історичну часові шкали; • визначити (за датою), до якого періоду належить подія (за допомогою археологічної та історичної часових шкал) 	
4	Узагальнення	Коли і як розпочалася історія людства	Знання, розуміння та вміння до вступу	
Розділ І. Первісні спільноти. Археологічні культури				
5	Археологія	Як працюють археологи	<p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття «homo sapiens (людина розумна)», «стоянка первісних людей», «археологічна культура». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • співвідносити археологічну та історичну періодизацію історії Стародавнього світу 	<p>6 клас. Географія. Розділ: Планета людей. Тема: Кількість і розміщення населення на Землі</p>

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
6-7	Життя людей за первісних часів	Природні умови, спосіб життя, суспільна організація, світорозуміння і мораль первісних людей	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • винаходи й пам'ятки культури первісних людей <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • сутність первісних форм релігійних вірувань: фетишизм, тотемізм, анімізм та магія; • ознаки господарства, суспільного устрою й світосприйняття як основу історичного опису життя людей у минулому; • сутність «неолітичної революції» як процесу переходу людства від привласнювального (збирального) господарства (землеробства, скотарства і ремесел); • поняття «родова громада (рід)», «територіальна (сусідська) громада», «плем'я», «ремесло», «мораль», «звичаї». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • співвідносити археологічну й історичну періодизацію історії Стародавнього світу; • показувати на карті стоянки первісних людей; • описувати спосіб життя первісних людей 	(Учень усвідомлює толерантне ставлення до представників людських рас та народів світу, розуміє історичний взаємозв'язок людини із природою, оцінює вплив людини на природу, наслідки господарської діяльності для сучасної людини.)
8-9	Первісні люди на території України	Основні стоянки і пам'ятки первісних людей на території України. Трипільська археологічна культура. Рекомендовані для навчальної роботи стоянки первісних людей: Королеве (Закарпаття), Мізин (Чернігівщина), Кирилівка (м. Київ), Межиріч (Черкащина), Київ-Коба (Крим) та ін. Стоянки первісних людей на території рідного краю (на вибір учителя), інші відомі стоянки	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • назви відомих пам'яток (стоянок) первісних людей на теренах України; • винаходи і пам'ятки культури первісних людей (за матеріалами з теренів України). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • сутність «неолітичної революції» як процесу переходу людства від привласнювального (збирального) господарства (землеробства, скотарства і ремесел); • поняття «стоянка первісних людей», «археологічна культура». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • співвідносити археологічну та історичну періодизацію історії Стародавнього світу; • показувати на карті стоянки первісних людей і територіальні межі трипільської культури; • розпізнавати пам'ятки трипільської культури; • позначати на контурній карті стоянки первісних людей на теренах України (за переліком учителя), межі поширення і протоміста трипільської культури 	
10	Практична робота «Життя первісних людей»	Рекомендовані для навчальної роботи стоянки первісних людей: Королеве (Закарпаття),	<p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • описувати спосіб життя первісних людей 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
11	Узагальнення. Тематичне оцінювання	Первісні спільноти. Археологічні культури	Знання, розуміння та вміння з розділу I	
Розділ II. Стародавні цивілізації Азії та Африки				
12–13	Повсякденне життя стародавніх єгиптян	Цивілізація долини Нілу. Природно-географічні умови розвитку давньоєгипетської цивілізації. Повсякдення й господарське життя	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • хронологічні й територіальні межі давньоєгипетської цивілізації. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • цивілізацію як історично-культурний феномен; • вплив природно-географічних умов на господарське життя, організацію влади та міфологію давніх суспільств; • причини виникнення міст, соціальних верств і держави; • поняття «цивілізація», «іригаційне (зрошувальне) землеробство», «суспільство», «суспільна верства». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначати на карті за допомогою географічних орієнтирів давні цивілізації й міста; • позначати на контурній карті річки Ніл, розташування Мемфісу, територіальні межі давньої цивілізації долини Нілу 	6 клас. Зарубіжна література. Розділ: Міфи народів світу. Тема: Єгипетські міфи. (Учень усвідомлює єдність людини й природи, оцінює вплив міфів на подальший розвиток культурних традицій народів світу.) 6 клас. Інформатика. Розділ: Комп'ютерні презентації. Тема: Програчне забезпечення для створення й відтворення комп'ютерних презентацій.
14	Суспільство і влада в Давньому Єгипті	Організація суспільства і влади в Давньому Єгипті	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • час об'єднання Єгипту. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • причини виникнення міст, соціальних верств і держави; • поняття «суспільство», «суспільна верства», «фараон», «закон», «реформа»; • організацію суспільства і держави як основу для їхньої характеристики засобами історії; • причини злету й занепаду Давнього Єгипту. <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати суспільство і державу Давнього Єгипту 	6 клас. Інформатика. Розділ: Комп'ютерні презентації. Тема: Програчне забезпечення для створення й відтворення комп'ютерних презентацій. (Учень обгрунтовує доцільність використання презентацій у своїй навчальній діяльності та повсякденному житті.)

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
15–16	Міфологія, писемність, мистецтво, будівництво пірамід в Давньому Єгипті	Міфологія, писемність і мистецтва. Будівництво пірамід	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • назви відомих пам'яток давньоєгипетської цивілізації (Великі піраміди). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття «цивілізація», «релігія», «політеїзм», «монотеїзм», «міфологія», «ієрогліф»; • вплив світогляду на спосіб життя давніх людей і суспільств. <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • осмислювати й передавати враження, яке могли справляти на давнє населення і справляють на туристів пам'ятки мистецтва Давнього Єгипту (Великий сфінкс) 	6 клас. Географія. Розділ: Способи зображення Землі. Тема: Географічні карти, їх елементи. Легенда карти. Географічні атласи
17	Практична робота «Життя у Давньому Єгипті»		<p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • готувати повідомлення про повсякденне життя представників різних верств у стародавніх суспільствах; • описувати повсякденне життя представників різних верств давніх суспільств 	(Учень оцінює практичне значення плану та географічних карт для себе і своєї родини.) 6 клас. Українська мова. Розділ: Іменник. Тема: Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. (Учень створює розповідь, інформаційний допис, повідомлення про уявну подорож Україною або країнами зарубіжжя з використанням власних назв.)
18–19	Цивілізації Дворіччя	Цивілізації Дворіччя. Природно-географічні умови розвитку Шумеру та Вавилону. Повсякдення і господарське життя	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • хронологічні й територіальні межі давньоєгипетської цивілізації, цивілізації Дворіччя (Шумер, Вавилон), Фінікії (міст-держав) та Ізраїльсько-Юдейського царства. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • цивілізацію як історично-культурний феномен; • вплив природно-географічних умов на господарське життя, організацію влади та міфологію давніх суспільств; • поняття «цивілізація», «суспільство», «суспільна верства», «державна», «місто-державна» 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
20–21	Суспільство і влада цивілізації Дворіччя	Організація суспільства і влади в містах-державках і царствах Дворіччя. Закони Хаммурапі	<p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначати на контурній карті річки Тигр і Євфрат, розташувати Шумеру, Вавилону, територіальні межі давньої цивілізації Дворіччя. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на карті (використовуючи географічні орієнтири) давні цивілізації й міста <p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • укладення кодексу законів Хаммурапі; • назви відомих пам'яток Дворіччя (стела Хаммурапі). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • причини виникнення міст, соціальних верств і держави; • поняття «держави», «місто-держави», «закон», «реформа», «клинний писем»; • організацію суспільства і держав як основу для їхньої характеристик засобами історії; • причини злету й занепаду стародавніх держав і суспільств. <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати давні суспільства і держави; • описувати повсякденне життя представників різних верств давніх суспільств. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • охарактеризувати структуру суспільства і держав (Вавилонського, міст-держав Шумеру) 	
22	Міфологія, писемність і мистецтво. Епос про Гільгамеша та Вавилону	Міфологія, писемність і мистецтво. Епос про Гільгамеша	<p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття «релігія», «політеїзм», «монотеїзм», «міфологія», «клинний писем»; <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • вплив світогляду на спосіб життя давніх людей і суспільств. • осмислювати й передавати враження, яке могли справляти на давнє населення і справляють на туристів пам'ятки мистецтва Передньої і Центральної Азії <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • оцінити (на основі витягів з Книги мертвих, законів Хаммурапі) правове становище населення в давніх державах Північної Африки, Передньої та Центральної Азії 	
23	Практична робота «Правове становище населення в давніх державах Північної Африки, Передньої та Центральної Азії»		<p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • оцінити (на основі витягів з Книги мертвих, законів Хаммурапі) правове становище населення в давніх державах Північної Африки, Передньої та Центральної Азії 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
24–25	Фінікія	<p>Фінікія. Природно-географічні умови розвитку. Повсякдення й господарське життя. Фінікійська колонізація. Карфаген. Алфавіт</p>	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • назви відомих пам'яток Фінікії (алфавіт); • хронологічні й територіальні межі Фінікії (міст-держав) позначити на контурній карті розташування Карфагену, територіальні межі фінікійської колонізації. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • цивілізацію як історично-культурний феномен; • вплив природно-географічних умов на господарське життя, організацію влади та міфологію давніх суспільств; • причини виникнення міст, соціальних верств і держави; • поняття «цивілізація», «суспільство», «суспільна верства», «держав», «колонізація», «місто-держав»; • вплив світогляду на спосіб життя давніх людей і суспільств; • організацію суспільств і держав як основу для їх характеристики засобами історії; • причини злету і занепаду стародавніх держав і суспільств. <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • охарактеризувати давні суспільства і держави. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати структуру суспільств і держав (Фінікії); • позначити на контурній карті територіальні межі Фінікії 	
26	Ізраїльсько-Юдейське царство	<p>Ізраїльсько-Юдейське царство. Ізраїльсько-Юдейське царство: організація влади й суспільства. Єрусалим</p>	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • роки правління царів Давида і Соломона; • хронологічні й територіальні межі Ізраїльсько-Юдейського царства. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • причини виникнення міст, соціальних верств і держави; • поняття «цивілізація», «суспільство», «суспільна верства», «держав», «закон», «реформа»; • вплив світогляду на спосіб життя давніх людей і суспільств; • організацію суспільств і держав як основу для їхньої характеристики засобами історії; • причини злету і занепаду стародавніх держав і суспільств. <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на контурній карті розташування Єрусалима, територіальні межі давніх цивілізацій Ізраїльсько-Юдейського царства; • охарактеризувати структуру суспільств і держав (Ізраїльсько-Юдейського царств); • характеризувати давні суспільства і держави; • описувати повсякденне життя представників різних верств давніх суспільств 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
27	Біблія як історичне джерело	Біблія як історичне джерело	<ul style="list-style-type: none"> осмислювати й передавати враження, яке справили на давнє населення і справляють на туристів пам'ятки мистецтва Передньої і Центральної Азії (храм Соломона та ін.); позначати на карті за допомогою географічних орієнтирів давні цивілізації й міста <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> значення Біблії як історичного джерела; поняття «релігія», «монотеїзм», «Біблія», «міфологія» 	
28	Практична робота «Умови розвитку й характерні ознаки суспільств і держав стародавніх цивілізацій Азії та Африки»		<p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> зіставити умови розвитку та характерні ознаки суспільств і держав Давнього Єгипту, з одного боку, і Передньої та Центральної Азії — з іншого 	
29	Узагальнення. Тематичне оцінювання	Стародавні цивілізації Азії та Африки	Знання, розуміння та вміння з розділу II	
Розділ III. Антична цивілізація				
30	Вступ до античної цивілізації. Природа і географія Балканського півострова	Періодизація історії давніх Греції та Риму. Природно-географічні умови Балканського півострова	<p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ідейну близькість давньогрецької, елліністичної й давньоримської культур; вносок античної цивілізації в історію людства, зв'язок античної цивілізації зі спільнотами на українських теренах. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> позначити на контурній карті Балканський півострів 	6 клас. Зарубіжна література. Розділ: Міфи народів світу. Тема: Грецькі міфи. (Учень усвідомлює єдність людини й природи, оцінює вплив міфів на подальший розвиток культурних традицій народів світу.)
31	Мінойська та Ахейська цивілізації	Археологічне відкриття Мінойської й Ахейської палацових цивілізацій	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> часову послідовність Мінойської, Ахейської (палацових), грецької античної (полісної) цивілізацій. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> позначити на контурній карті античні грецькі поселення: Мікени, Афіни 	6 клас. Географія. Розділ: Уявлення про Землю в давнину. Тема: Уявлення про форму Землі. Зображення Землі на картах Ератосфена, Птоlemeя
32–33	Давньогрецьке суспільство. Афіни і Спарта	Давньогрецьке суспільство. Афіни і Спарта	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> часову послідовність грецької античної (полісної) цивілізацій; <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> причини піднесення й занепаду грецьких полісів (Афіни, Спарта); поняття «поліс», «громадянин», «демос», «аристократія», «тиранія», «демократія» 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
34	Практична робота «Суспільний устрій Афіні і Спарти»		<p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, як за доби античності соціальне становище особи впливало на її повсякденне життя; • показувати на карті історико-географічні об'єкти античної цивілізації (античні міста, держави). <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначати на контурній карті античну Спарту <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати й зіставляти суспільний устрій та повсякденне життя Афіні і Спарти. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • зіставити суспільний устрій Афіні і Спарти, повсякденне життя населення цих міст 	(Учень розуміє венок античних учених у становлення географії як науки, складає за допомогою членів родини короткі повідомлення про пізнання Землі в давнину.)
35	Греко-перські війни	Греко-перські війни	<p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • показувати на карті історико-географічні об'єкти античної цивілізації. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на контурній карті кордони Перської держави; • сформулювати життєву позицію (вибір у конкретній життєвій ситуації) історичного персонажа на основі висловів з його творів (на вибір учителя) 	
36–37	Афіньська демократія	Утвердження демократії в Афінах за Перикла	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пам'ятки культури Давньої Греції (Афіньський акрополь). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості античної демократії, зміст прав і обов'язків громадян Афіні, безправ'я рабів; • поняття «поліс», «громадянин», «демос»; • причини піднесення й Афіні. <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати діяльність Перикла; • пояснювати, як за доби античності соціальне становище особи впливало на її повсякденне життя. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • сформулювати життєву позицію (вибір у конкретній життєвій ситуації) історичного персонажа на основі висловів з його творів (на вибір учителя) 	
38	Повсякденне життя в Давній Греції	Господарювання і повсякденне життя в Давній Греції. Сім'я, освіта та виховання афінян і спартанців	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • часову послідовність грецької античної (полісної) цивілізації. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості античної демократії, зміст прав і обов'язків громадян 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
39	Міфологія Давньої Греції	Грецька релігія та міфологія	<p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати повсякденне життя мешканців античних полісів. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • зіставити повсякденне життя населення цих міст <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття «пантеон богів»; • внесок античної цивілізації в історію людства <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • укласти програму античних Олімпійських ігор або мандрівки з оглядом пам'яток культури давніх Греції та Риму (у формі рольової гри) 	
40	Практична робота «Мандрівка стародавніми Афінами»	Античні Олімпійські ігри	<p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття «еллінізм», «поліс», «громадянин». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • показувати на карті Східний похід Александра Македонського; • характеризувати діяльність Александра Македонського. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на контурній карті: кордони Перської держави, держави Александра Македонського, Александрію, напрямки Східного походу Александра Македонського • сформулювати життєву позицію (вибір у конкретній життєвій ситуації) історичного персонажа на основі висловів з його творів (на вибір учителя) 	
41	Александр Македонський	Підкорення Греції Філіпом II. Александр Македонський	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пам'ятки культури Давньої Греції (маяк Александрії та ін.). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття «еллінізм». <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на контурній карті Александрію 	
42	Елліністичні держави	Елліністичні держави. Культура елліністичної доби	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пам'ятки культури Давньої Греції (маяк Александрії та ін.). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття «еллінізм». <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на контурній карті Александрію 	
43	Велика грецька колонізація	Велика грецька колонізація. Заснування античних грецьких поселень на території України (у Північному Причорномор'ї)	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • хронологічні межі існування на території України грецьких поселень (полісів). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • передумови Великої грецької колонізації. <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • показувати на карті античні міста, напрямки Великої грецької колонізації. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на контурній карті: античні грецькі поселення (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес); напрямки Великої грецької колонізації 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
44	Практична робота «Античні поліси Північного Причорномор'я»	Суспільне, господарське життя і побут в античних полісах на території України. Взаємини греків і місцевого населення	<p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> охарактеризувати спосіб життя мешканців античних полісів Північного Причорномор'я (за доступними текстовими джерелами) і скіфських племен (за книгою «Мельпомена» з Геродотової «Історії в дев'яти книгах»); охарактеризувати повсякденне життя мешканців античних полісів Північного Причорномор'я; позначити на контурній карті кордони Боспорського царства 	
45–46	Кіммерійці, скіфи, сармати, готи, гуни	Кіммерійці, скіфи, сармати, готи, гуни	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> часову послідовність панування у степах Північного Причорномор'я кіммерійців, скіфів, сарматів, готів, гунів; пам'ятки культури Скіфії (пектораль із кургану Товста Могила та ін.). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> причини піднесення й занепаду Великої Скіфії; зв'язок античної цивілізації зі спільнотами на українських теренах 	
47	Вступ до історії Давнього Риму	Природно-географічні умови Апеннінського півострова. Виникнення міста Рима	<p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> причини піднесення Римської держави; поняття «патриції», «плебеї». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> характеризувати й зіставляти становиче патриціїв і плебеїв. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> позначити на контурній карті: Апеннінський півострів, Рим 	
48–49	Римська республіка	Римська республіка в V–I ст. до н. е.: соціальний устрій та організація влади	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> хронологічні межі існування Римської республіки. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> особливості античної демократії, зміст прав та обов'язків громадян Риму, безправ'я рабів; поняття «республіка», «патриції», «плебеї», «сенат», «вето»; причини піднесення й занепаду Римської держави. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> сформулювати життєву позицію (вибір у конкретній життєвій ситуації) історичного персонажа на основі висловів з його творів (на вибір учителя) 	
50–51	Завоювання Риму	Військова експансія Риму	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> хронологічні межі існування Римської республіки. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> поняття «леґіон», «провінція», «гладіатор», «експансія», «республіка», «патриції», «плебеї», «сенат», «вето»; причини піднесення й занепаду Римської держави 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
52	Диктатура Цезаря	Диктатура Цезаря	<p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • причини занепаду Римської держави; • поняття «диктатор», «легіон», «провінція». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати діяльність Юлія Цезаря. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • сформулювати життєву позицію (вибір у конкретній життєвій ситуації) історичного персонажа на основі висловів з його творів (на вибір учителя) 	
53–54	Римська імперія. Октавіан Август	Римська імперія. Октавіан Август	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • хронологічні межі існування Римської імперії; • пам'ятки культури Риму (Колізей у Римі та ін.). <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати суспільний устрій Римської держави часів принципату Октавіана Августа. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на контурній карті: кордони Римської держави часів принципату Октавіана Августа; • укласти програму мандрівки з оглядом пам'яток культури Риму (у формі рольової гри) 	
55	Міфологія і мистецтво Давнього Риму	Пантеон римських богів. Мистецтво Давнього Риму	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пам'ятки культури Риму (Венера Мілоська та ін.). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • внесок античної цивілізації в історію людства; • поняття «пантеон богів» 	
56	Практична робота «Римське право»	Римське право	<p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснювати, як у добу античності соціальне становище особи впливало на її повсякденне життя. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • порівняти правове становище різних груп громадян, а також громадян і негромадян у Давньому Римі 	
57	Криза Римської імперії. Християнство	Кризові явища в Римській імперії. Виникнення й поширення християнства	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • час зародження та утвердження християнства, визнання християнства державною релігією Римської імперії, поділу Римської імперії на Західну та Східну (Візантію). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • причини занепаду Римської держави. <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • визначити причини зміни ставлення Римської держави та суспільства до християнської церкви 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
58–59	Падіння Західної Римської імперії	Перетворення християнства на офіційну релігію Римської імперії. Велике переселення народів. Падіння Західної Римської імперії	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • час визнання християнства державною релігією Римської імперії; • час поділу Римської імперії на Західну та Східну (Візантію). <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • історичне значення християнства; • передумови Великого переселення народів. <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати причини зміни у ставленні Римської держави та суспільства до християнської церкви; • показувати на карті напрямки Великого переселення народів 	
60	Хто такі і звідки прийшли слов'яни	Походження (витоки) слов'янських народів. Природно-географічні умови історичної прабатьківщини слов'ян. Суспільне, господарське життя і духовний світ	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • час формування давніх слов'ян. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття «курган», «прабатьківщина слов'ян». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • характеризувати спосіб життя (суспільну організацію, господарські заняття, духовний світ) давніх слов'ян. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на контурній карті прабатьківщину слов'ян 	
61–62	Слов'янські племена на територіях України	Передумови розселення слов'ян. Розвиток слов'янських племен у процесі розселення. Анти і склавини на територіях України	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • напрямки розселення давніх слов'ян; • самоназви і пам'ятки культури давніх слов'ян. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • передумови виникнення державності в давніх слов'ян; • поняття «курган», «розселення слов'ян». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати причини розселення давніх слов'ян за межами історичної прабатьківщини. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • позначити на контурній карті: напрямки розселення слов'ян, територіальні межі союзів антів і склавинів 	
63	Узагальнення. Тематичне оцінювання	Антична цивілізація	<p>Знання, розуміння та вміння з розділу III.</p> <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • внесок античної цивілізації в історію людства, зв'язок античної цивілізації зі сільськими територіями на українських землях; • ідейну близькість давньогрецької, елліністичної та давньоримської культур 	

№ та дата	Тема уроку	Зміст навчально-пізнавальної діяльності	Результати навчально-пізнавальної діяльності учня	Міжпредметні зв'язки
Розділ IV. Витоки європейської та інших сучасних цивілізацій				
64	Від стародавніх до сучасних цивілізацій	Причини зникнення стародавніх цивілізацій. Сучасні цивілізації на мапі світу. Цивілізаційні взаємодії	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • хронологічні межі Великого переселення народів; • час формування європейської, китайської, індійської, ісламської та інших сучасних цивілізацій. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • вплив культурних запозичень на розвиток відкритих і закритих цивілізацій, пов'язаність культур зниклих і сучасних цивілізацій; • поняття «цивілізація», «історичний досвід» 	
65–66	Європейська цивілізація	Головні ознаки європейської цивілізації та її історичне підґрунтя	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • хронологічні межі Великого переселення народів; • час формування європейської, китайської, індійської, ісламської та інших сучасних цивілізацій; <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • соціальний досвід і культурні здобутки народів Середземноморського культурного простору, Велике переселення народів, поширення християнства й падіння Західної Римської імперії як витоки й умови формування сучасної європейської цивілізації; • досвід античної цивілізації як запоруку ефективної відповіді європейців на цивілізаційні виклики сучасності; • поняття «цивілізація», «історичний досвід». <p><i>Учень має вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати внесок давніх греків і римлян у культуру сучасних європейських народів, зокрема українців. <p><i>Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт (на уроці):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • дібрати інформацію про правила і переконання (звичаї, юридичні норми, фразеологізми тощо), а також елементи побутової культури (будівлі, меблі, одяг, їжа), запозичені українцями у давніх греків і римлян 	
67–68	Китайська, індійська, ісламська та інші цивілізації	Китайська, індійська, ісламська та інші цивілізації	<p><i>Учень має знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • хронологічні межі Великого переселення народів; • час формування європейської, китайської, індійської, ісламської та інших сучасних цивілізацій; • пам'ятки культури китайської (Велика китайська стіна, армія Цинь Шіхуанді) та індійської (Мохенджо-Даро) цивілізацій. <p><i>Учень має розуміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • поняття «цивілізація», «історичний досвід», «варна», «індуїзм», «буддизм», «конфуціанство», «іслам» 	<p>6 клас. Зарубіжна література.</p> <p>Розділ: Міфи народів світу. Тема: Індійські міфи.</p> <p>(Учень усвідомлює єдність людини й природи, оцінює вплив міфів на подальший розвиток культурних традицій народів світу.)</p>

Уроки 1–2. ВСТУП. КОЛИ І ЯК РОЗПОЧАЛАСЯ ІСТОРІЯ ЛЮДСТВА

Дата _____

Клас _____

Очікувані результати

Після цього уроку учень / учениця має:

- **знати:** час появи людини на теренах України; послідовність періодів історії людства, якими послуговуються богослови, антропологи, археологи й історики;
- **розуміти:** предмет і завдання історії; сутність наукових і релігійних теорій походження людини; періодизацію як спосіб упорядкування історії; давню історію України як складову світової історії; критерії, які історики й археологи використовують для періодизації історії України та світової історії; поняття «ера (історична доба)», «кам'яний вік», «бронзовий вік», «залізний вік», «первісні часи», «античність», «антропология», «археология»;
- **вміти:** вправно користуватися підручником для виконання завдань у класі й удома.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення теми та завдань уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Бесіда

1. Як ви розумієте слова М. Т. Рильського: «Людина, яка не шанує свого минулого, не гідна свого майбутнього»?
2. Пригадайте, звідки люди дізнаються про минуле.

Робота з поняттям

Історія — це шлях, пройдений людством чи окремим народом, від минулого до сучасності.

Історія Стародавнього світу — перший і найбільш тривалий період всесвітньої історії.

Історичні джерела — це письмові документи, предмети, будівлі та інші пам'ятки, які зображають історичні події та явища і дають можливість досліджувати життя людей у минулому.

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Метод «Мікрофон»

- ♦ Назвіть основні події та історичні особи, що найбільше запам'яталися з історії, яку ви вивчали у 5-му класі.

IV. СПРИЙНЯТТЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

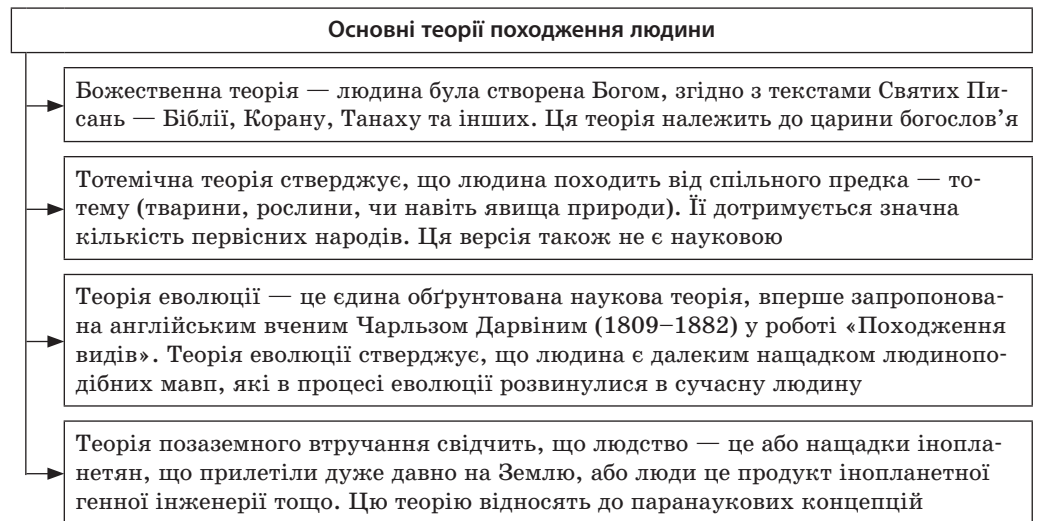
Робота з підручником

- ♦ Прочитайте текст вступу та дайте відповіді на запитання.
 1. Що вивчає історія Стародавнього світу?
 2. З якої події починається історія Стародавнього світу і якою закінчується?
 3. Кого ми називаємо історичними діячами?
 4. Назвіть відомих вам історичних діячів. Яким був їхній внесок в історію?

Робота зі схемою

- ♦ За допомогою учителя складіть схему «Основні теорії походження людини».

Орієнтовний вигляд схеми

Робота з хронологією

Учитель демонструє на екрані умовну стрічку часу всесвітньої історії, показує на «стрічці часу» періоди історії Стародавнього Світу, Середніх віків та Нового і Новітнього часу та наголошує, що історія Стародавнього світу, яку вивчатимуть у 6-му класі, — це складова всесвітньої історії.

Історія Стародавнього світу	Історія Середньовіччя	Всесвітня історія. Новий час		Новітня історія	
		I період. Кінець XV — друга половина XVIII ст.	II період. Кінець XVIII — XIX ст.	I період 1900–1939 рр.	II період з 1939 р. до наших днів
Від появи людини до розпаду Римської імперії (476 р.)	476–1492 рр. (до відкриття Х. Колумбом Америки)	8 клас	9 клас	10 клас	11 клас

Бесіда

1. Назвіть час існування періоду Стародавньої історії.
2. Розкажіть, чому він так називається.
3. Підрахуйте та порівняйте скільки тривав цей період.

Робота з підручником

- ◆ Проаналізуйте зміст підручника, визначте, з яких розділів він складається. Учитель знайомить учнів з додатковою літературою до курсу. Це — друковані зошити, атласи та контурні карти, хрестоматії та книги для читання, які шестикласники використовуватимуть на уроках та під час підготовки домашніх завдань.

V. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ УЧНІВ

Бесіда

1. Дайте визначення поняття «всесвітня історія».
2. Який період охоплює історія Стародавнього світу?
3. З якої події починається історія Стародавнього світу і якою закінчується?
4. Чому, на вашу думку, найдавніший період в історії України вивчають у курсі історії Стародавнього світу?
5. Розкажіть, з чим у вас асоціюється період історії Стародавнього світу.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати відповідний матеріал підручника.
2. Підготувати повідомлення про появу у особливості календарів у давнину.

Урок 3. ПРАКТИЧНА РОБОТА «ЛІЧБА ЧАСУ В ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ»

Дата _____

Клас _____

Очікувані результати

Після цього уроку учень/учениця має:

- **вміти:** співвіднести дату події з історичним періодом (за допомогою шкали часу); розв'язати історичну задачу на обчислення часу; використовувати вміння лічби з математики (міжпредметні зв'язки).

Тип уроку: закріплення та застосування знань.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення теми та завдань уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

Робота з таблицею

- ♦ Заповніть таблицю «Види історичних джерел», використовуючи знання з 5-го класу, наведіть по 3–4 приклади джерел кожного виду.

Речові	Письмові	Етнографічні	Зображувальні

Вправа «Ланцюг асоціацій»

Кожен учень або двоє учнів (парта) мають назвати одне поняття, термін, речення чи словосполучення, що стосуються теми уроку. Виграє той ряд, який правильно створить найдовший ланцюг.

III. ПРАКТИЧНА РОБОТА

Повідомлення учнів

Учні, що підготувати повідомлення, розповідають про появу та особливості календарів у давнину.

Робота з поняттям

Хронологія (від двох грецьких слів «час» та «вчення») — це наука, яка систематизує послідовність історичних подій у часі, описує та вивчає, коли саме відбувалися певні історичні події в часі.

Робота з хронологією

- ♦ Позначте на лінії часу (на дошці, екрані та в зошитах):
 - 1) період історії Стародавнього світу (від 3 млн. років тому до 476 р. — падіння Західної Римської імперії);
 - 2) дату заснування Риму — 753 р. до н. е.;
 - 3) 0 рік, різні роки до нашої ери та нашої ери.

Робота з таблицею

- ♦ Розгляньте таблицю «Відповідність століть рокам» та зверніть увагу на відмінність лічби років до нашої ери (до Різдва Христового) та за нашої ери:
 - 1) початкові роки з нулями, кінцеві — роки на 1.
 - 2) початкові роки до н. е. — 1900, 400, 300, 2000;
 - 3) останні роки до н. е. — 1801, 301, 201, 101;
 - 4) арабські цифри: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 15, 20;
 - 5) римські цифри: I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XV, XX.

Століття	XXI ст. до н. е.	XX ст. до н. е.	XIV ст. до н. е.	X ст. до н. е.	II ст. до н. е.	I ст. до н. е.
Роки	2100– 2001 рр. до н. е.	2000– 1901 рр. до н. е.	1400– 1301 рр. до н. е.	1000 — 901 рр. до н. е.	200– 101 рр. до н. е.	100–1 рр. до н. е.

Століття	I	II	V	X	XII	XIV	XVII	XX	XXI
Роки	1–100	101–200	401–500	901–1000	1101–1200	1301–1400	1601–1700	1901–2000	2001–2100

Практичне завдання

- ♦ Встановіть особливості літочислення до нашої ери (за допомогою шкали часу):

 1. 1750 року до н. е. в Єгипті спалахнуло велике повстання бідноти та рабів. Скільки років тому сталася ця подія? ($2018 + 1750 = 3768$ років)
 2. Перші Олімпійські ігри відбулися 776 року до н. е. Скільки років тому сталася ця подія? ($2018 + 776 = 2794$ роки)
 3. Скільки років минуло від перемоги царя Леоніда над персами біля Фермопільської ущелини (480 рік до н. е.) до переходу Юлієм Цезарем Рубікону (49 рік до н. е.)? ($480 - 49 = 431$ рік).
 4. 490 року до н. е. греки розбили персів біля Марафону, а 1658 року українці розбили поляків під Жовтими Водами. Скільки років минуло між цими двома подіями? ($490 + 1658 = 2148$ років)
 5. 586 року до н. е. розпочався «вавилонський полон» євреїв. Скільки років тому сталася ця подія? ($2018 + 586 = 2604$ роки)
 6. 333 року до н. е. армія Александра Македонського розбила перську армію біля міста Ісс. Яке це тисячоліття? (I тис. до н. е.)
 7. 2300 року до н. е. виникла Індійська (Хараппська) цивілізація. Яке це тисячоліття? (III тис. до н. е.)
 8. 1503 року до н. е. єгипетська армія на чолі з фараоном Тутмосом III перемогла під Мегидо. Яке це тисячоліття? (II тис. до н. е.)
 9. Коли виповнилося 2 000 років повстання під проводом Савмака в Боспорському царстві (зараз Крим, Причорномор'я), яке розпочалося 107 року до н. е. (1893 рік н. е.)
 10. Місто Рим виникло 753 року до н. е. Коли йому виповнилося 2 000 років? (1247 рік н. е.)
 11. 2005 року було знайдено скарб, який пролежав у землі 2 225 років. Якого року був захований цей скарб? (220 року до н. е.)
 12. Повстання під проводом Спартака в Римській республіці розпочалося 2092 роки тому. Назвіть дату початку повстання Спартака. (74 рік до н. е.)

IV. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАТЬ

Бесіда

1. Дайте визначення поняттю «історія», «історичні джерела», «історія Стародавнього світу».
2. Які види історичних джерел ви знаєте?
3. Від якої події ведуть відлік часу сучасні люди?
4. Наведіть приклади писемних джерел.

Робота з інформаційними ресурсами

- ♦ Опрацюйте текст підручника, інформацію та ілюстрації з мережі Інтернет і підготуйте невеликі тексти про способи літочислення людей у давнину.

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати відповідний матеріал підручника.
2. За допомогою мережі Інтернет підготувати перелік Інтернет-ресурсів, присвячених стародавній історії.
3. Підготуватися до уроку узагальнення, тематичного оцінювання за темою «Коли і як розпочалася історія людства».